

Kupepe ukubhelenga injugha yiitu iya Chindali

Ni rahisi kusoma lugha yetu
ya Kindali

a aa bh ch e ee f gh
h i ii k l m mb n nd
ng ng' nj ny o oo
p s sh t u uu w y

1. Herufi za Kindali ambazo zipo katika Kiswahili:

Irabu

a - ichtala (kitanda)	mb - imbushi (mbuzi)
e - indefu (ndevu)	n - unang'ooshi (kondoo)
i - isala (njaa)	nd - indimi (ndimi)
o - imbogho (nyati)	ng - akapango (hadithi)
u - ukofu (konokono)	ng' - ing'ombe (ng'ombe)

Konsonanti

ch - ichilepa (nyavu)	nj - injoka (nyoka)
f - imbafu (pande, ubavu)	ny - inyambi (mfuko)
gh - ighe (yai)	p - ichipungo (bega, homa)
h - ihela (fedha)	s - ukasoto (chura)
k - ukalulu (sungura)	sh - ishu (neni, sauti)
l - umalimba (marimba)	t - ichtengu (kiti)
m - umulomu (mdomo)	w - iswi (samaki)
	y - iyondo (jiwe)

2. Irabu ndefu, zinazoandikwa na herufi mbili:

aa - indaafu (senene)	oo - ikoosa (kikuku)
ee - usheela (chui)	uu - unduuli (fisi)
ii - ichiliilo (chombo)	

3. Herufi ya Kindali ambayo haipo katika Kiswahili:

bh - ubhubhine (ugonjwa)

4. Muunganiko wa herufi:

bhw - ubhwasshi (mahali pa wazi)	lw - lwanga (pigana)
fw - fwikula (piga kwikwi)	mw - umwana (mtoto)
ghw - ghwashaala (umebaki)	mbw - imbwigha (tangawizi)
kw - ikokwe (mti)	ndw - indoondwa (nyota)

nw	- inwanwa (kimeo)	bhy	- bhyala (panda)
ngw	- ingwina (mamba)	fy	- fyapya (iva)
ng'w	- ng'wanga (kunywa)	ly	- lyanga (kula)
pw	- itapwa (mbao)	my	- imyenda (nguo)
sw	- iswanga (tai)	ndy	- indyali (aina ya ndizi)
tw	- utwaya (vijiji)	py	- ipyasho (jiwe la kunolea)
yw	- umuywegho (kelele)	ty	- tyelemuka (teleza)

5. Sasa umeshajifunza herufi zote za Kindali. Soma hadithi zifuatazo:

UKayamba nu Kalulu

Pabhutali ngaani, akabhaapo uKayamba nu Kalulu, bhaabho bhakabha bhamanyani ngaani. Akabhalilo kala bhukabhaakwo ubhutolwe ubhwa miishi. Po uKayamba akamubhuula uKalulu ukuti bhakumbe amiishi. UKalulu akashiita paapo akabha mukata. Po uKayamba akakumba mweneeshe nu kughagha amiishi. Po akasengelela ulubhagha ukushunguulila amiishi ghaake.

Bhwilaashe linga uKayamba akuya pakusemba amiishi, akaghaaghagha amiishi ghaake ghanyalite. Po uKayamba akamubhuusha uKalulu akati, “Kali umubhweni yumo yuuyo akunyasha amiishi ghangu?” Po uKalulu akakaana lwoshi ukuti atamumeenye naayumo pamu nu kumubhona yuuyo akanyashanga amiishi agha Kayamba.

Po ishiku limo, uKayamba akiingila mu bhwinu ubhwa miishi ghaake nu kwimama. Bhwo imamite, akaagha uKalulu aabhoneka pakwogha mu miishi ghaake. Po uKayamba akamwikata nu kumubhuusha akati, “Ngimba ghweghwe kunyasha amiishi ghangu amashiku ghooshi?” UKalulu akaanda ukulamba nu kusuuma uluhobhokelo ukufuma kwa Kayamba, uKayamba akamuhobhokela. Akapango aka kakutumanyisha ukuti tubhombaghe imbombo pamupeene paapo shikutwafwa tweshi. Ubhuchefu mu chiisu bhutaa bhwise.

Akapango aka Kalulu nu Nduuli ukuya pakulamuka

UKalulu nu Nduuli bhakaya pakulamuka abhakamu abha Kalulu. Bhakiiyiita ingamu imbya. UKalulu akabha ghwi Fyabhaheesha, uNduuli akabha ghwi Fyabhooshi. Abhenekaaya bhakabhapokeela nu kubhapiiyila ifyakulya. Bhakati bhaheesha bhiitu lyanga ifindu.

Umwene uFyabhaheesha akati, “Mwakito! Fyabhooshi, ifindu ifi fyangu, ifyako fikaali, lindililagha.” UKalulu akalya ifindu akamala, bhwo kuno uFyabhooshi (uNduuli) amati ghakatonyaghaashe. UFyabhooshi akabhwela ni sala paapo bhatakapiiya ifindu ifyake.

Akapango aka kakutumanyisha ukuti manye tubhange bhachefu soona bhapafu.

Kama una maswali yoyote au unataka kununua vitabu au kuhudhuria darasa la kusoma, wasiliana na ofisi ya huduma yetu.

Namba za simu: 0767 665 527 / 0753 129 327

Kichwa: Kupepe ukubhelenga injugha yiitu iya Chindali (*It's Easy to Read our Ndali Language*)

Lugha: Kiswahili / Kindali

Kimetengenezwa na: Idara ya Kisomo ya Huduma ya Kutafsiri Biblia na Kuendeleza Lugha za Asili, Mbeya, S.L.P. 6359, Mbeya, Tanzania
literacy_mbeya @ sil.org

Pamoja na timu ya Wandali: Mch. G. Kayange, Mch. O. Mkumbwa, Mch. Y. Msomba na Mch. M. Shola

Toleo la nne © 2010 - 2017 SIL International

TSH 100/=

